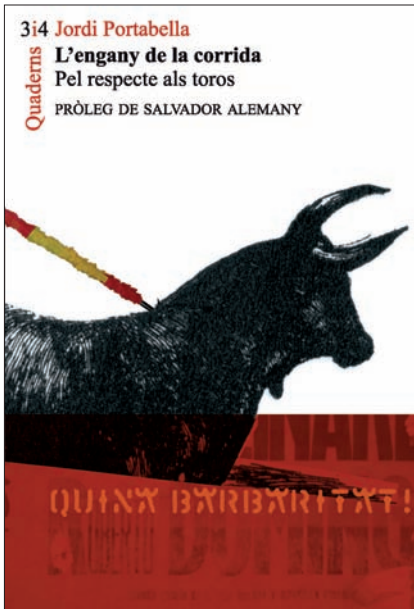

‘L’engany de la corrida’

L'engany de la corrida

JORDI PORTABELLA

Segons el que em dius, és la **corrida una activitat econòmicament deficitària?**

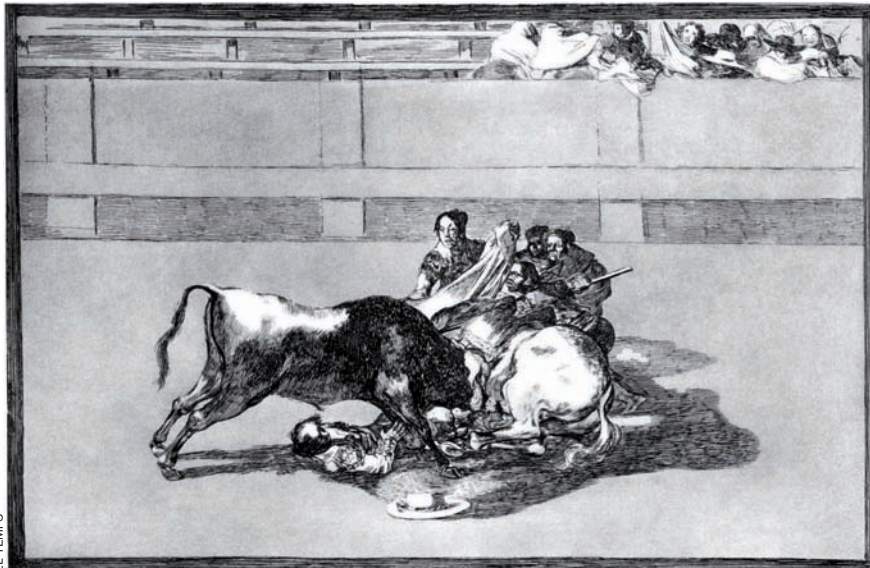
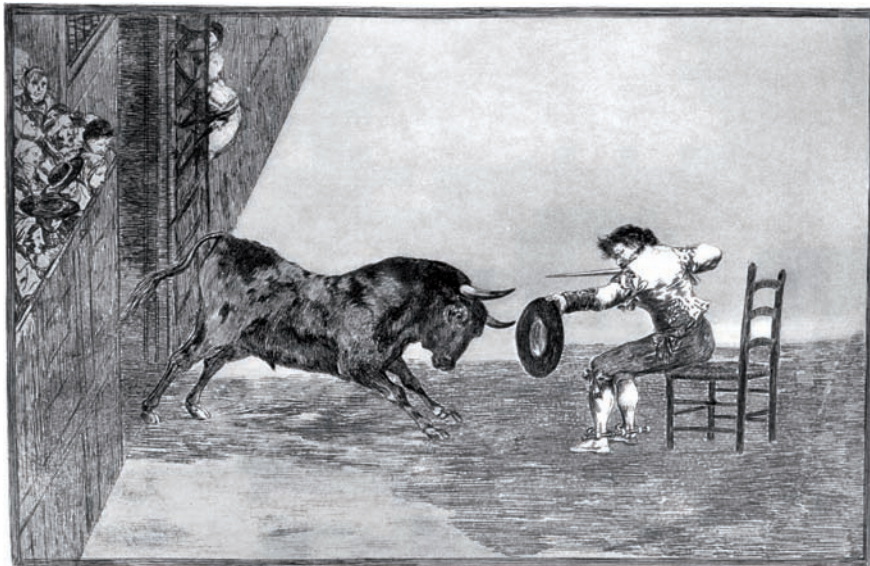
—T'ho dic jo i t'ho diu un informe dels Ganaderos de Lidia Unidos, el que podríem anomenar la *patronal* de la corrida, publicat l'any 2005 a la Revista del Instituto de Estudios Económicos amb el títol *Economía de la ganadería de lidia en España* i que pots trobar fàcilment a internet. En aquest estudi es demostra que les explotacions de toros són econòmicament deficitàries. I que el preu del toro de lídia ha baixat. Tanmateix, les explotacions taurines no es redueixen sinó que augmenten. La política agrícola comuna de la Unió Europea va ser reformada el 2003 i es va introduir un pagament únic totalment desvinculat de la producció. És la cultura del *pelotazo*. Augmenten els beneficis d'una activitat deficitària perquè els ajuts de les institucions públiques ho permeten. [...]

—De tota manera hi ha il·lustrats partidaris de la *corrida*, no? Estic pensant en Goya.

EFE Jordi Portabella

Avançament editorial de ‘L’engany de la corrida’ (Ed. 3i4), en què el biòleg i president del consell nacional d’ERC, Jordi Portabella, desmunta els arguments –econòmics, històrics i culturals– a favor de les curses de braus. El llibre és fruit d’una llarga conversa amb el crític i escriptor Jordi Galves, prologada pel president d’Abertis, Salvador Alemany.

EL TEMPS

Dibujos corresponents a les sèries *Tauromaquia* i *Picadores*, del pintor espanyol Francisco Goya (1746-1828). “S’ha fet de Goya un aficionado i no ho era”, diu Jordi Portabella.

—N’estàs segur, que Goya és un partidari de la *corrida*? La cosa no és tan clara com semblava fins ara. Recentment s’ha descobert que la famosa col·lecció de dibuixos de toros, la *Tauromaquia*, estava, originàriament, destinada a il·lustrar els textos de l’oponent més clar a la festa, José Vargas Ponce, i que, després, per motius diversos, principalment econòmics, va ser aprofitada amb un sentit diferent. S’ha fet de Goya un *aficionado* quan no n’era. En tot cas hi ha una inscripció autògrafa de Goya en una de les planxes de la *Tauromaquia* que diu: “Bárbara diversión”. És al British Museum. Pensem que aquesta sèrie de dibuixos és dins d’una sèrie més general dedicada a elements típic-

ment espanyols: la presó de bojós, els actes de fe, les processons... I no hem d’oblidar que un dels episodis de la *corrida* representa un cavall esventrat. Goya es dedica a observar elements inquietants, la part desagradable del món que l’envolta, i és en aquest context que cal interpretar els dibuixos sobre els toros. No oblidem que també són obres comparables amb els *Desastres de la guerra*, amb els *Caprichos*, els *Disparates*, que no són sinó denúncies de la brutalitat que exerceixen els homes sobre els homes, sobre les dones, dels adults sobre els infants, sobre la superstició que corseca els crèduls, etc. L’exposició que es va fer al Museu del Prado l’any 2001 de la *Tauromaquia* dóna una nova interpretació al punt

de vista de Goya sobre els toros, més enllà de la utilització posterior que s’ha fet de la seva obra, de les *corridas* anomenades *goyescas*, que no són sinó exaltació del típic i tòpic, del pintoresc i nostàlgic. No podem oblidar tampoc que Goya tenia a casa seva, a la famosa Quinta del Sordo, una pintura extraordinària, de la sèrie de pintures negres, el *Gos semienfonsat*, que és una de les raríssimes mostres de pintura sobre animalística. És a dir, una de les rares mostres de pintura que s’interessa pel patiment dels animals, per la solitud, per la tristesa. Un precedent de l’art semiabstracte. [...]

—Els braus no són, per tant, una espècie animal...

—I ara! Això només és una ficció defensada per una petita part dels partidaris de les *corridas* i no pas per tots els *aficionados*. No. No és cap espècie, ni tan sols una subespècie pròpia; qualsevol naturalista, etòleg o zoòleg t’ho dirà. El brau, biològicament, és molt poc interessant perquè, racialment, és molt poc pur i pertany al mateix grup de classificació que la resta de toros, bous i vaques; res a veure, per tant, amb les autèntiques espècies de toros que hi ha al món, com ara el banteng indonesi (*Bos javanicus*) o el iac tibetà (*Bos mutus*). L’anomenat *toro bravo* procedeix del toro primitiu, avui desaparegut, l’anomenat *uros*, del qual procedeixen tots els altres. Però el toro espanyol no és necessàriament més agressiu que els altres. Els defensors de les *corridas* argumenten que només el toro espanyol és el que, genèticament, té ferocitat, l’únic que té unes característiques agressives que es volen explicar a partir del clima extrem de la Península, de la vegetació i dels aliments de la zona. Com si els altres toros d’Europa no visquessin en zones amb climatologia extrema com Escòcia, Còrsega o Hongria. És una explicació falsa, una idea que s’ha vist desmentida per la realitat. Fixa’t en una cosa molt curiosa: aquesta suposada espècie animal, els toros braus, els toros agressius, només es fa a Espanya? Sí, només si és d’Espanya el toro pot ser brau. O si és d’algun lloc d’Amèrica Llatina que hagi estat colònia espanyola. Precisament d’algun lloc on hi hagi hagut presència espanyola. És una espècie de toro molt particular. No et sembla?

EL TEMPS

Segons Portabella, el brau no té cap interès biològic, perquè racialment és poc pur, a diferència, per exemple, del lac tibetà (*Bos mutus*), a la imatge.

El toro no és agressiu, ni l'espanyol ni cap altre. El que sí que és cert és que el toro de les corrides és una barreja d'animals només seleccionats per la seva particular agressivitat, que són triats específicament pel seu comportament i no per un motiu genètic, pel seu genotip. Són excepcionals, són la raresa, no la norma. I només, subratllo, només quan es té una certa presumpció que el toro serà agressiu a la plaça, que el seu caràcter particular i indòmit és especialment feroç, aleshores, només aleshores, es tenen presents algunes característiques morfològiques, pel seu fenotip, però per raons estètiques i pràctiques, per donar més espectacle a la carnisseria del toreig. Com ara que no tingui el llong gaire alt —que sigui *bajo de agujas* com es diu en la terminologia que fan servir els *aficionados*—, que sigui *descolgado* —que vol dir que tingui el coll llarg—, etc. Però els toros de combat, els que s'anomenen *toros*

de lidia, els que es troben a les places avui o els recollits en les enciclopèdies del toreig, són molt diversos. No hi ha cap zootipus comú, posem per cas, entre —i parlo només d'alguns animals famosos— Islero, el toro que va matar Manolete, de pèl de dos colors, o Topador, de pèl negre, protagonista de la *feria* de Sevilla del 1986; Perdigón, de pèl roig, i Ojo de Perdiz, toreat per l'Espartero el 1894, o els mítics Bravío o Jaquetón, sovint esmentats com a models emblemàtics del *toro bravo*.

Hi ha toros negres, rojos, barrejats, blancs, grans, petits, amb el nas recte, còncau, convex, amb les banyes asseynyalant amunt, avall, cap enfora, cap endavant, etc. La casta dels toros és un mite. De casta, en tenen, per exemple, les vaques lleteres Holstein o Jersey, que no fallen mai: donen molta llet, molta més que altres varietats de vaques. Si la casta fos una realitat objectiva, com és que els seguidors de les corrides diuen

constantment que “hay menos toros que antes”?; com és que es queixen sistemàticament de la manca d'agressivitat de les bèsties? On és aquesta suposada raça agressiva i específica? Un pastor alemany es comporta com un pastor alemany i pot ser agressiu i és, a més a més, un carnívor. Un toro es comporta com un toro, un herbívor, un rumiant, amb una digestió complicada i lenta, que necessita molt de temps. No vol gairebé mai combatre. [...]

—Es parla molt sovint de la vida regalada que fan els toros a les deveses, ben nodrits, ben cuidats, en contrast amb altres animals que es crien per a altres tipus d'explotacions.

—És un altre tòpic, una altra falsedat. No se la pot qualificar d'una altra manera. Sempre es diu que els toros tenen una existència privilegiada en les ramaderies dedicades a la producció de *toros de lidia*. Els *aficionados* t'ho poden explicar millor que jo. Els toros

L'escriptor empordanès Josep Pla justificava la seva aversió a les corrides dient que cada vegada que en veia una es notava més insensible a la tortura que rebia l'animal.

que es presenten a les places avui no són aquells toros d'abans, quan l'estat espanyol era una societat essencialment agrària. Això ja no existeix, només hi ha el mite. Els toros avui no tenen la qualitat que tenien abans perquè viuen molt pitjor que abans. En espais molt petits, dedicats essencialment a la productivitat, a la producció cada cop més intensiva de toros per satisfer tota mena de corrides d'arreu del món. Les àmplies pastures existeixen, sí, però la major part dels toros neixen estabulats, protegits del sol sota teulat, amb una vida sense excessiva mobilitat, nodrits amb farines, amb pinsos de qualitat dubtosa. A més a més, els toros són sovint maltractats per desvetllar una

força agressivitat. Per fer-los més agressius, se'ls sotmet també a l'abstinència sexual, que exaspera les rivalitats entre els mascles, i arriba fins i tot a provocar combats a mort entre uns animals fabricats per a la violència com a espectacle. Si se'n tingués tanta cura com es diu, els partidaris de la corrida no es queixarien tan unànimement de la baixa qualitat dels animals presentats a les places de toros. Una periodista francesa, partidària de les corrides, Françoise Bourdin, va fer un estudi l'any 1988 en què demostrava que de tots els toros de les 17 corrides de la plaça de toros de Nimes —entre el 24 de setembre de 1987 i el 18 de setembre de 1988—, només tres corrides (és a dir, 18 toros)

van tenir toros completament sans. El percentatge que la periodista ens dona és molt preocupant. Un 48% d'aquests toros estaven malalts, normalment amb problemes de fetge, de pulmons, de ronyons. Aquests se suposa que són els temibles animals als quals s'enfronten els valents toreros. Molt sovint són animals tocats de mort abans d'entrar a la plaça. I l'existència daurada prèvia a la corrida tendeix a desaparèixer cada cop més. La productivitat intensiva de toros els provoca nefritis agudes o quadres d'invalidesa, com la tuberculosi pulmonar o la pleuresia. La carn d'aquests animals malalts, sotmesos a l'estrès de la tortura, és avui, tot sovint, inaprofitable per al consum humà perquè no reuneix les condicions mínimes sanitàries. Hi ha sempre un perill enorme de contaminació de la carn per part del prió, un agent infeccios format principalment per proteïnes, que en les vaques es va expressar amb la malaltia anomenada de les *vaques boges*. [...]

Tradicionalment, a Madrid els dies de festa es torejaven 18 toros, 6 al matí i 12 a la tarda. És un mecanisme de repetició que fa que la gent s'acostumi a la tortura de l'animal i no li acabi donant importància.

Així s'arriba a un espectacle que té una durada prou destacada i a la insensibilitat per part del públic.

—És la famosa explicació de Josep Pla a Julio Camba per justificar que mai no anava a les corrides.

—Sí. És en castellà i la tinc aquí: "Yo no voy a las corridas porque he comprobado que la primera vez aparté los ojos con asco cuando el picador le metió el hierro al toro en el espinazo. Después volví la cara cuando la sangre comenzó a correr en la suerte de banderillas, pero tímidamente me atreví a mirar de soslayo. Luego mi estómago no resistió las diez estocadas que tuvo que dar un matador miserable para tumbar al morlaco, aunque tampoco estaba dispuesto a perderme aquello, puesto que había pagado la entrada. Y tuve el valor para resistir incluso tres descabellos. Aplaudí al toro en el arrastre. Poco a poco fui mirando de frente aquella carnicería. En la cuarta corrida ya todo me parecía natural. Y en la quinta ya no me hubiera importado nada si en vez de un toro hubieran matado a mi primo."